

Daf Headlines

3/9/21 - Pesachim Daf 108 – Daled Kosos

הלכות חמץ ומצה

פ"ז הל"ט שנה ארבעה כוסות חלו מין שלישי מוציין נלא ידי ארבעה כוסות ולא ילא ידי חרות

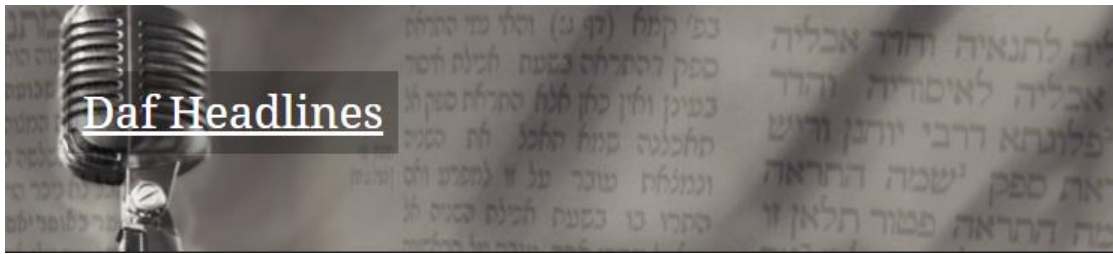
הרד"ק דקאמרי לן לטן אחיה דין גמארה דה, וכויל למימר רק דמיטעם בני מרות וילאין בה ובטלוסה בין ישמן והנב חן וילאין בה משום שאינם להם עוני, חלא ודאי נראה מלמנו דחי דין כפישי דאין גמין משום להם עוני, ומשום זה דאין לא ילא נס כדמכר אס לט וכלל, אבל עיקר הדון דלמס עוני היא זה שאין לשון משום שיהי זכרון להם עוני, וליפני יוסב משע גם לטנא דמותרת דנקט הרמב"ם, דרייל דלא עבר על הדון דלמס עוני, דיוון הדון דלמס עוני חן זה רק חטאי בהטפלא, רק הוא דין כפישי הנאמר על חטאי לילה, איב כבוד דניו אינו רק חסרון קיום בלבד חלא דמס אכלת כעשירות קטער על הדון דלמס עוני, דזכו יסוד דין דלמס עוני טלא יאכלת כעשירות וכמשיב הרמב"ם דאין ענין ודון, וספר שיק שיין לטנא דמותרת, ודון.

פ"ז הל"ט ופינך כעשיב דמס בלילה הוא נריך לאכול ולשחות והוא מוסב דרך חרות וכו' ואימתי לריבין הסיבה כעשת אכילה כזית מלה ובשתיית ארבעה כוסות הללו ושאר אכילתו ושתייתו אם הוסב הי"ז משונה וכו' כעיל, מדברי הרמב"ם והאלו המבורר דמלת הסיבה היא מלה כפישי שואבנו ושתיה בלילה הוא והוא מוסב דרך חרות, חלא דמסמס קבשו למלוה זו כעשת אכילה המלה ושתיית הארבעה כוסות, אבל כפישי מלוה כפישי היא ולא מדוני המלוה של מלה ארבעה כוסות, וכדמיון דגם בשאר אכילתו ושתייתו אם הוסב הי"ז משונה דהיינו דמיקריא קיום מלוה של הסיבה, [וכיה כשייב חזיה סי' תשי"ב סי' דמחלה יסב ככל הסעודה], הרי דמטעה בהסיבה היא מלה כפישי, ושייב גם בשאר אכילתו ושתייתו, חלא דאינו מחויב בה רק כעשת אכילה מלה ושתיית ארבעה כוסות, אבל כעיקר דינה אין לה ענין עם מלות אכילת מלה ושתיית ארבעה כוסות כגל, ולפיא אם אכל מלה או שעה ארבע כוסות בלא הסיבה אין כאן שום גריעותא בהמלוה של אכילה מלה או ארבע כוסות, רק דלא קיים מלות הסיבה שיא מלה וקרידא לנמרי, והנה בחוסי פסחים דף ק"ה נסתפק אם שנה ולא הוסב חס יחזור וישנה, ובראשית שם מנחם דלמס חלא הכזית מלה בלא הסיבה לא ילא, ולכאורה מנחם מזה לרש"י, דס"ל דדין הסיבה הוא דין כקיום המלה של מלה ודי כוסות, דאלא"ה אחזי לא ילא, ויעד דנפמשיב הרי לכאורה לא שייך כלל שיחזור ויאכל בהסיבה כיון דכבר קיים מלות אכילה מלה בשלימות, ואין בה שום גריעותא בהם שאכלה בלא הסיבה, וא"כ המלה שאוכל אחיה היא כשאר אכילה ושתיי כיון דכבר ילא ידי"ה מלה, וכפישי דס"ל דבעיקר דין אכילה מלה נאמר דין שלריך לטנא בהסיבה, ודלא כמו שכוונתו מדברי הרמב"ם.

והנה מקור דניו של הראש"ה דלמס חלא כזית מלה בלא הסיבה לא ילא, הוא מכה דאמר ריב"ל השמש שאכל כזית מלה כשהוא מוסב ילא משמע מוסב חן לא מוסב לא עיי"ש בדבריו, וכאורה ה"י אפשר לומר דריב"ל לא וקאמר דלמס חלא כזית מלה כשהוא מוסב כבר ילא ידי"ה הסיבה, חף טלא אכל כל אכילתו בהסיבה, והן כן דברי הרמב"ם שכתב דשאר אכילתו ושתייתו אם הוסב הי"ז משונה ואם לאו אינו נריך עכ"ל, ומקורו הוא מדברי ריב"ל דמדנקט לטנא דלא שיימ דשייב הסיבה גם בשאר אכילתו מלבד כזית מלה, חלא דאינו מחויב בה, אבל א"כ"י דלא מיידי כלל מדון המלוה של אכילה מלה, דזכר ילא גם בלא הסיבה, וכמו שכוונתו מדברי הרמב"ם, ולי"ע בזה.

והנראה לומר כצ"ח דבר, דבאמת הרי ענין חלק כהן מלה ארבעה כוסות, דהנה בתוס' ר"פ ע"פ על הא דתמן ולא יפחתו לו מארבע כוסות חטאי ח"ל מתוך הלבן משמע ק"ה שאין נותנים לבניו ולבני ביה לעלמו והוא מוליא את כולם בשלו וסברא הוא דמי"ה ארבע כוסות מקודש דכל השנה שאחד מוליא את כולם וכו' עכ"ל, וכבר שמעתי מאלו"מ"ר הגאון ז"ל שנתנה על דברי תוס' חלו דמאי ענין ארבע כוסות לקידוש דכל השנה, דהנה המלוה היא הברכה וזו עיקר הקידוש וזוהו הוי דיה שמוע כעונה, אבל בארבע כוסות הלא עיקר המלוה הוא השחי של כדי כוסות ומאי שייך להוליא בזה, וכזית מזה וס"ל להחוס' דגם בארבע כוסות אין עיקר המלוה בשתיית הטטה רק בהברכות שעל הכוסות, והיו ממש דוגמת קידוש דכל השנה וכל כוסות של ברכה עכ"ד, וכיה מוכרת גם מדברי הגר"א כשייב חזיה סי' רע"א סי"ד על הא דחיתא שם כשייב פלוגתא הראש"ה והחוס' כזום של קידוש אם שתיית שנים מלטרפת למלא לוגמיו ומצוה הגר"א מקור לשיטת הראש"ה דאין שתיית שנים מלטרפת מהא דאמרין כפסחים דף ק"ה ע"כ והוא דאשתי רובא דכסה חשיב דבי"ב שוו השאר וי"א ס"ל והוא קאי אכולס יחד עכ"ל, הרי מנחם מדברי הגר"א דלמלא דלות ליי דשתיית שנים מלטרפת גם בארבע כוסות דיון כן, וש"מ דס"ל להגר"א דח"ל לפחות בעלמו הארבע כוסות, רק הויון ככל כוסות של ברכה ויכולט לתת גם לאחר לשחות ובלבד שכהא שחי מהטעם, ולא שוד חלא דלפי פירושו של הגר"א אליבא דהחוס' דהך וכו' דאשתי וכו' קאי אכולס יחד, א"כ הלא זכור עיקר דיון כהנאמר בדברי שמואל דהשקא מהם לבניו ולבני ילא דח"ל לשחות בעלמו רק גם שתייתם מלטרפת, [דכשנאח לא ח"ל לשחות דאשתי וכו' קאי על שתייתו לחוד, א"כ עיקר דיון דהשקא מהם

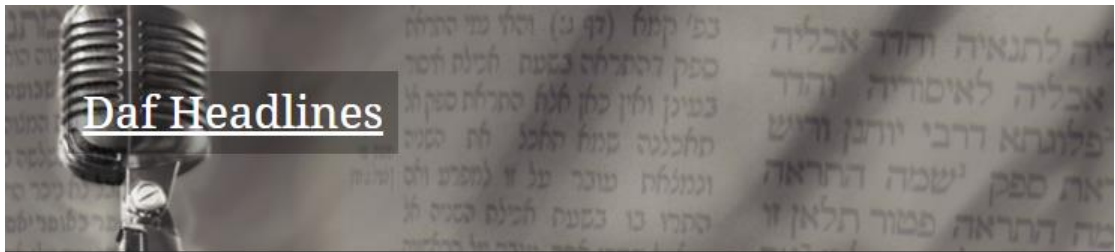
Daf Headlines

הדרושי מרן הלכות חמץ ומצה רי"ז הלוי ה

מהם לגבי ונציב ולא הוא דלף דגם כס שמו מהכוס ולא שנה הוא כל הכוס מי"מ כל שפחה רוצה יאל, חבל לפי כך פירושא דגם שהייתם מעטרפת לרובא דכסא, ח"כ הרי אין מבוחר כלל בדברי שמואל שלא היה כאן שהיית כל הכוס, ומאי קחתי שמואל לאשמיטין דילא, ונצי"ב דכיו גופא הוא דהתא לאשמיטין דלף דלא שנה בעלמא את כד' טוסות רק השקף מהם לגבי ונציב מי"מ ולא יד"ה ארבע טוסות, ונצי"ב הרי מבוחר נהדיא דעיקר המורה על ארבע טוסות היא הברכות שגם הכוסות, ושהייתם היא כלל שהיית כוס על צרכה דלא היכפת לן אם המצרך בעלמא שותה או אחר, אולם נראה דדבר זה במתקוקה שני, [נדברי הגרי"א נאמרו רק לפי שו"ת וכו' וכו' בעלמא שכתבו דיטולם גבוליה גם האחרים בארבע טוסות ולדודו בע"כ דעיקר המורה על ארבע טוסות היא רק הברכות לחד], והנה בתוס' פסחים דף ק"ז כתבו דשיעורא דמלא לגמיו כחדם צינטי הוא רוב רביעית מדאמרינן לקמן הוא דאשתי רובא דכסא אומת רובא דכסא הוא מלא לגמיו, וכן כתבו בדבריהם לקמן דף ק"ה דהא דקאמר הגמ' רובא דכסא היינו כמלא לגמיו יעו"ש בדבריהם, ומבואר מזה דס"ל להסתייג דגם גבי ארבע טוסות עיקר שיעור השתיי מדונה הוא מלא לגמיו כמו גבי כוס של קידוש דמבואר לט"ל בדף ק"ז דשיעור עשימתו הוא מלא לגמיו וכו' בכל כוסות של צרכה, והא דקאמר הגמ' הכא רובא דכסא לכו דו"ה הוא רק משום דק' הוא שיעורא דמלא לגמיו של חכם צינטי חבל עיקר השיעור תלוי במלא לגמיו, ויעוצו מלך הכתן בלחמה בענין עפי מריבא כמבואר בדבריהם בדף ק"ז שם, אולם ברמב"ם פ"ז מהל' חיי"ט סי' כב' ח"ל ואם שנה הכנ כוס מתן רוצה ולא עכ"ל, ולא הזכיר כלל הכא שיעורא דמלא לגמיו כמו גבי קידוש כפ"ט מהל' שבת ה"ז יעו"ש, ומשמע דס"ל דרק גבי קידוש הוא דהו"ו שיעור עשימתו מלא לגמיו, חבל גבי ארבע טוסות בענין דוקא רובא דכסא, ולא מלא לגמיו, וכי"כ גם שיעור הרמב"ן היכא כב"י וכשו"ש ח"י"ט סי' תשי"ב סי' ע"ב מהל' חיי"ט שנת ה"ז יעו"ש, ונשמע דס"ל דרק גבי קידוש הוא דהו"ו שיעור עשימתו מלא לגמיו, חבל גבי ארבע טוסות בענין דוקא רובא דכסא, וכי"כ להדיא הרי"ן כפי ע"פ לחלק בין קידוש לארבע טוסות לגבי קידוש שיעור העשימה הוא מלא לגמיו ונצי"ב ד' טוסות בענין דוקא רובא דכסא, והפסוק צ"ב בעטמם דהייתו ס"ל דרק גבי קידוש ישאר כוסות של צרכה דעיקר מילתייהו הוא הצרכה שעל הכוס, אלא דו"ה הוא דהמצרך לריך שיעו"ש, צ"ב הוא דהו"ו שיעורא כמלא לגמיו, דכא"כ הו"ו עשימה, חבל גבי ארבע טוסות דהמורה היא שהיית הכוס, ע"כ לריך לשחותו טולו דוקא, ורק דברובא בני משום דרובו כגולו, חבל שיעורא דמלא לגמיו ל"ש הכא כלל, דזה הוא שיעור ההאמר דנין עשימה ולא הכא דבענין שהיית הכוס, ופי"ב מלחתי שכי"כ צבי"ח סי' תשי"ב שם, ועכ"פ מבואר מזה, ודלודו הנך צ"ב דהתא ס"ל דעיקר המורה של ד' טוסות היא בשתיית הכוסות, ולא בצרכות גרידא, ובלחמה שכן מבואר להדיא בשני הרמב"ם פ"ז הל"ז שם שכתב ח"ל וכל אחד ואחד וכו' חייב לשחות בגולה הוא ארבעה טוסות של יין עכ"ל, הרי דעיקר המורה היא לשחות, חבל מדברי החו"ס שהביאו מקידוש דגם בארבע טוסות שיעור שהייתן הוא מלא לגמיו, מבואר דס"ל דד' טוסות שיון דעיקר דין כלל טוסות של צרכה, והיינו כמו שהוכיח האמו"ר הגאון ז"ל בשעתם דס"ל דגם ארבע טוסות עיקר מלתן הוא בצרכות שעל הכוסות, ושם שהייתן הוא רק משום דו"ה דהמצרך לריך שיעו"ש, וככל טוסות של צרכה, וזהו שהקשו מקידוש לארבע טוסות.

היינו

Daf Headlines

16

הדושי מרו

הלכות חמץ ומצה

ר"ז הלוי

דאמרין דידו ארבע כוסות ולא ידו חירות לא ולא, והיא כחמץ מדינה דכוותה, אולם י"ל דבאמת גם הרמיה ס"ל כן, אלא דכרו דברי הרמיה קיימי אס אין לו יין, במציאר להדיא בדבריו, ובאופן זה הוא דקאמר דיקא חמץ מדינה ויקיים עכ"פ מלות ארבע כוסות של ברכה אף שלא ולא ידו חירות, כמו בין חי, אבל ארבי"ג דאם יוכל להשיג יין מחוץ הוא לשחות הארבע כוסות מיין דוקא לקיים מלות שתיים ארבע כוסות של יין שהיא משום דרך חירות, שזו מחקקים רק בין לבד וחמץ מדינה לאו יין הוא לענין זה רק נחשב כוס של ברכה לבד, ולי"ע בזה.

שוב מלאחי בחטובת הראש כלל כ"ה שכתב קן להדיא דשתי חובות הם חובת יין וחובת ארבע כוסות והיא דאמרין בגמ' והוא דשתי רובא דכסא הוא משום חובת יין אבל משום חובת די כוסות כ"ה די גם בשתיים אחרים כמו בכל כוסות של ברכה עיי"ש בדבריו, הכי דמפרש לגמרי בגמ' דידו יין ולא און ר"ל שמתא יי"ש דלי"כ לא לא שייך יי"ש שיעורא דרובא דכסא, רק במלות די כוסות גופא בגמ' שני דברים חובת שתיית יין דעיי"ש בעינין שישתה הוא בשלשום רובא דכסא, וחובת די כוסות של ברכה שבה דוגם לענין עשימה כשאר כוסות של ברכה, ועיי"ש דמייחתי רלי"י מד' כוסות לכל כוסות של ברכה דגם זהו בעינין עשימת מלא לגמיו כמו בקידוש עיי"ש בדבריו, וזהו להדיא כמשי"כ בשם הרמז"ם ואין ביניהם רק חילוק בגורסאות דהרמז"ם גורם במקום ידו יין ולא ידו חירות ולא, ולפמשי"כ גם דברי הרמז"ם הכי מחפרשים דר"ל שתיית היין שזה עיקר מלאתה משום דרך חירות, אבל בעיקר הדין תרווייהו שזים דים במלות די כוסות שני דברים חובת שתיית יין וחובת די כוסות של ברכה וכמשי"כ.

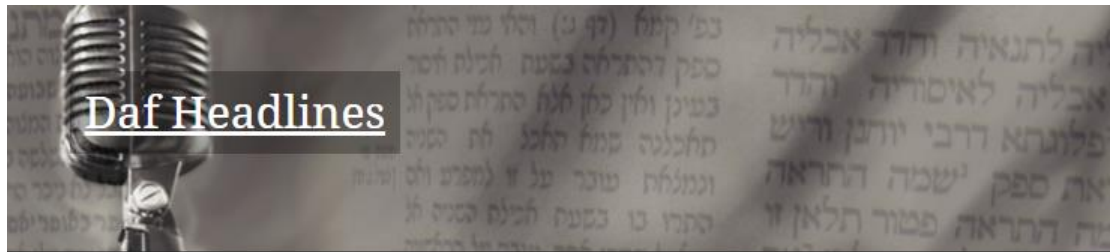
הלכות סוכה

בסוכה דף די היתה גבוהה מעשרים אמה והולין יורדין בתוך עשרים אמה אס לנתם מרובה מתחתם כשרה ואס לאו פסולה היתה גבוהה עשרה עפחים והאין יורדין לתוך י' סבר אצוי למומר אס חמתם מרובה מלאתם כשרה א"ל רבא הא דירה סרוחה היא ואין אדם דר בזויה סרוחה עיי"ש, עיין בעור אר"ה סי' תרל"ג שפסק דהסוכה פסולה מהי"ט דדירה סרוחה היא, וכן הוסיף הדין בעיי"ש אר"ה סי' ה"ל סעיף ג' עיי"ש, אולם הרמז"ם נפיה מ"ל סוכה הל"כ כתב ד"ל, ולריך להזכר שלא יהו הולין וענין של סכך יורדין לתוך עשרה עפחים כדי שלא יזר לו נטייתו עכ"ל, ולא ציאר להדיא דהסוכה פסולה בכל גוונין, בין אס ליתתן מרובה מתחתן או חמתן מרובה מליתתן, ואודינא פשטות לשוני לפום ריבועא שכתב ולריך להזכר וכו', משמעותו יותר דהוא רק דין של לפתחלה, וגם נקט להך דינא דדיוו הסיוק, ולא דדינו ע"ס הסוכה, ולכאורה נראה דהרמז"ם פליג בזה ע"ס העור, ויתר הפוסקים, דנקטו מפורש דהסוכה פסולה, ולריך ציאר שיעת הרמז"ם, ומה היא פלוגתתן בזה.

והנה חנן בסוכה דף כ"ה הסומך סוכתו כדכרו במטה כשרה ר"י אומר אס אינה יכולה לעמוד שאין לה פסולה, ובגמ' ע"ס מ"ט דר"י וכו' חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל עומאה, ובפירש"י ע"ס דר"י לעממי' דאמר סוכה דירת קבע בעינין, וכ"ה גם בפ"ה"מ להרמז"ם ע"ס, והנה יעוי"ש בדבריו החוס' שהביאו מהירושלמי דעממא שאין לה קבע ר"ל מפני שאין לה עשרה עפחים מהמטה עד לגג הא אס יש לה עשרה עפחים כשרה גם

היינו חנוך ולא חנוך וכו' פ"ל, ושמשני מדברי החוס' דגם לענין חנוכה לא נאמר שום דין מפורש בארבע כוסות, רק הוא דין החומר בכל כוסות של ברכה דאין מברכין עליהן עד שיקן לחובי מים, ויסוד המש"ש בזה משום דבעינין מלואה קן החומר כמבואר בפריקת דף ג' עיי"ש, וזהו שהקשו מהארבע כוסות להרמ"ז, ולכאורה לישאל דמי' לא משמע הכי דקאמר ידו חירות לא ולא, משמע דהוא דין מיוחד בארבע כוסות, וכו' חירות לא ולא, משמע דהוא דין רגעי' סק"ת [ישנו הר"ל לי' כמבואר בגמ' אר"ה סי' רע"ב סק"ת שכתב קן דארבע כוסות שאני משום חירות בגמ' ידו חירות וכפ"י מדברי החוס' דמפרשי דהא דקאמר בגמ' ידו חירות לא ולא דהו עיקר עממא דמשי"ש בעינין חנוכה משום חירות, רק דר"ל דלא עבד מלואה מן המובחר, ומשום דאין השיגה חלה בין חנוך וכמשי"כ הרמז"ם ע"ס, והוא עלמא דין של מלואה קן המופקר כמו בכל טום של ברכה, אולם ברמז"ם פ"ה מה"ל ח"ה"ה הי"ט כתב ח"ל ארבעה כוסות האלו לריך חנוכה איהן כדי שיהי' שתי עריבה הכל לפי הדין ולפי דעת השו"ת פ"ל, וכפ"י ארבעה כוסות שתייתן שתיית דין החוס' כהנהוגה של ארבעה מדבריו דאין זה כלל דין שתי' עריבה, ועוד יותר נראה מדבריו דאין זה כלל דין בהחלפת של הכוס רק במעשה השתי' שתי' עריבה דין חירות, וכמבואר בדבריו ולריך לעשות המזיגה לפי דעת השו"ת לכאורה לפי מה שהו', וכו' וכו' משום מעשה שתי' שתי' השפיעתא דחוס' קאחיק עליה רק משום מעשה שתי' שתי' דין חירות, וגם כל אחד בדיוו משערין, ולפמשי"כ למעלה פלוגתא זו של הרמז"ם והחוס' מהבשרת הי"ט, דלדעת החוס' עיקר המלואה של די כוסות מתקיימת רק בזה שהן נעשין טום של ברכה, ומעשה השתי' היא בכל שתיית טום של ברכה, ואין לה דיינס כלל, ומשי"ש ס"ל דגם הא דבעינין כמו מזיגה, הוא זה משום דין מלואה מן המופקר האמור בכל טום של ברכה, וזהו שהקשו עיי"ש מטום של בהמ"ז דאין בארבע כוסות דין מפורש בזה, וברמז"ם דס"ל דים בארבע כוסות גם מלואה שתי', וזהו עיקר הדך חירות שבה, ומשי"ש ס"ל דמקיימת בה דין חירות, וכן הן דברי הגמ' דאס שחאן חי וכו' דלא בהו דיה ארבע כוסות של ברכה, דלענין דין טום של ברכה הכי המזיגה היא רק ענין של מלואה מן המופקר, אבל ידו חירות לא ולא, ר"ל מלואה שתי' שהיא משום חירות, וכמשי"כ למעלה, באופן דהרמז"ם פליג ע"ס החוס' דחמתן חלה בשחאן חי דלדעת החוס' קיים מלואה ארבע כוסות, רק דלא ע"ס מלואה מן המופקר האמור משמע דמפרש דהס' לו כל הקיים של דין חירות שהוא מעלה המלואה של די כוסות, ושנית פליגי בשחאן בצי"א דלדעת החוס' לא קיים כלל מלואה די כוסות ולא רק שמתא יי"ט, ולדעת הרמז"ם קיים מלואה שתי' שהיא משום דרך חירות, ורק דהס' לו ארבע כוסות של ברכה, ותרי הפלוגתות חלה פלוגתא יונהו וכשי"כ.

והנה בעיי"ש סי' תפ"ג פסק דאס אין לו יין יוכל לקחת גם חמץ מדינה ארבע כוסות יעוי"ש בדברי הרמ"א, ולכאורה הכי אפשר לומר דאצ"ג דאמרין בפסחים דף ק"ז דגם חמץ מדינה כשר להבדלה וממילא דהייב בכל כוסות של ברכה, אבל כ"ז רק לענין דין כוס דעיקר המלואה היא בשתיית יין דרך חירות וכו' שהבאנו משני הרמז"ם דכא"ה חייב לשחות בלילה הוא ארבעה כוסות של יין, ובזה י"ל דהמלואה היא יין דוקא, דלענין מלואה שתי' לא משמחין דחמץ מדינה היא נחשב כיון לענין זה רק לענין דין כוס של ברכה בלבד, והכו' כאילו שחאן חי

מדרש תנחומא פרשת פקודי סימן ז

אלה פקודי המשכן, זש"ה (שמואל ב כב) ותפלטני מריבי עמי וכתוב אחד אומר (תהלים יח) תפלטני מריבי עם, מריבי עם אלו האומות מריבי עמי אלו ישראל, אמר דוד רבש"ע ישראל רוגנים הם אתה מבקש שישיחו אחרי תדע לך כשנעשה בית המקדש כל דבר ודבר נעשה במספר ובמשקל שנאמר (עזרא ח) במספר במשקל לכל ויכתב כל המשקל למה שהם רוגנים שנא' (במדבר כא) וידבר העם באלהים ובמשה, הוי תפלטני מריבי עמי, ומדבר במשה כשעשה את המשכן אמר משה יודע אני שישראל איכפת להם משיחין באחיהם ובאמותם שנאמר (תהלים נ) תשב באחריך תדבר בבן אמך תתן דופי, מהו תשב באחריך תדבר, א"ר יוחנן לא תאמר שבאחיו מאביו יש לו רשות לדבר ולא באחיו מאמו, אלא אם דברת באחריך מאביך סופך לדבר באחריך מאמך שנאמר תשב באחריך תדבר בבן אמך תתן דופי, ור' יהושע ב"ל אמר דוד אמר דוד אם דברת בעשו שהוא אחריך סופך לדבר בבן אומתך זה משה רבן של כל הנביאים שדברו בו שנאמר וידבר העם באלהים ובמשה, אמר משה יודע אני שישראל רוגנים הם הריני עושה להם חשבון מכל מלאכת המשכן, התחיל לעשות חשבון עמהם אלה פקודי המשכן והוא נותן להם חשבון על כל דבר ודבר לזהב ולכסף ולנחשת וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות ויהי מאת ככר הכסף לצקת ונחשת התנופה שבעים ככר, עם שהוא עושה חשבון והולך על כל דבר ודבר שעשויין כסדר בתוך המשכן שכח אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל שעשה מהן ווין לעמודין ולא היו נראין, התחיל עומד תמה ואומר עכשיו ימצאו ידיהם של ישראל עלי לומר שאני נטלתי אותם והוא חוזר לבוא על כל מלאכה ומלאכה, מיד האיר הקדוש ברוך הוא את עיניו ותלה עיניו וראה שהיו עשויין ווין לעמודים, התחיל להשיב להם בקול רם ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים באותה שעה נתפייסו ישראל וכו'.

רמ"א יורה דעה הלכות צדקה סימן רנז סעיף ב

הגה: ומ"מ כדי שיהיו נקיים מה' ומישראל, טוב להם ליתן חשבון (טור).

ביאור הגר"א שם

ומ"מ כדי כו'. כמ"ש במ"ר ובתנחומא ריש פ' פקודי ד"א איש אמונות זה משה שנעשה גזבר על מלאכת המשכן כו' אף על פי שהיה משה גזבר לעצמו הוא קורא לאחרים ומחשב על ידיהם שנאמר אלה פקודי המשכן אשר פקד משה אין כתיב כאן אלא אשר פקד ע"פ משה ע"י משה ביד איתמר כו' שנו רבותינו מי שהיה נכנס לתרום את הלשכה לא היה נכנס בפרגוד חפות כו' שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום שנאמר והייתם כו' משנגמרה מלאכת המשכן א"ל בואו ואני עושה לפניכם חשבון א"ל משה אלה פקודי המשכן כך וכך יצא על המשכן כו' אותה שעה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן מי גרם לו ע"י שישב ופייסו הוי אלה פקודי כו':